

Beleidskader Mondriaan Fonds

In de subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2013-2016 is opgenomen dat fondsen de beleidsplannen opstellen aan de hand van het, voor het desbetreffende fonds door de minister bekendgemaakte, beleidskader. Hierin treft u inhoudelijke aanwijzingen en richtbedragen per doel. Ik vraag u om in uw beleidsplan per doel/regeling aandacht te schenken aan het effect dat met de activiteiten wordt beoogd en hoe u dit gaat meten.

1. Doel

Bij de beeldende kunst en het cultureel erfgoed zet ik in op het stimuleren van ondernemerschap, de versterking van marktwerking, een betere aansluiting tussen productie en presentatie en een vergroting van het publieksbereik. De fusie van het Fonds BKVB en Mondriaan Stichting is een belangrijke stap om hiertoe te komen en een samenhangend instrumentarium te ontwikkelen. Het nieuwe fonds zal een groot deel van bestaande regelingen dienen om te vormen.

Het Mondriaan Fonds maakt activiteiten mogelijk op het gebied van beeldende kunst en erfgoed die een aanvulling vormen op aanbod dat door private of andere overheidsmiddelen tot stand komt.

Bij de productie en presentatie van beeldende kunst verwacht ik dat het fonds inzet op een meer vraaggestuurd instrumentarium. Ook het versterken van ondernemerschap is een belangrijk aandachtspunt, zowel bij kunstenaars als instellingen. Dit kan gerealiseerd worden via individuele subsidies, alsook via instellingssubsidies en opdrachtenbeleid. Bij de afname van beeldende kunst en cultureel erfgoed wordt het publieksbereik een belangrijker criterium. Het gaat dan niet alleen om de grootte van het publiek, maar ook om de samenstelling. Doelen zijn:

1. Het ontwikkelen van toptalent, zowel jong als bewezen talent, om vernieuwend en toonaangevend aanbod mogelijk te maken dat niet in de markt tot stand komt..
2. Het versterken van het (privaat) opdrachtgeverschap, zodat ook in het bedrijfsleven en publieke domeinen binnen en buiten de cultuursector het beeldende kunstaanbod meer zichtbaar wordt.
3. Het stimuleren van vernieuwing op het gebied van de presentatie van beeldende kunst en cultureel erfgoed om een nieuw en zo breed en groot mogelijk publiek te bereiken. Tevens heeft het Mondriaan Fonds een aanvullende rol in het mogelijk maken van toonaangevende tentoonstellingen van presentatie-instellingen, hedendaagse kunstmusea en erfgoedinstellingen.
4. Het presenteren en promoten van Nederlandse beeldende kunst en cultureel erfgoed in het buitenland met marktverruiming als doel.
5. Het stimuleren van het kopen van beeldende kunst door bedrijven en particulieren.

Ik beschouw de toepassing van e-cultuur binnen de eigen discipline(s) als vanzelfsprekend onderdeel hiervan.

2. Budget

Voor het beeldende kunstfonds stel ik in de periode 2013-2016 € 25,66 mln. per jaar beschikbaar (excl. ZBO-korting). Ik verwacht dat de beheerslasten maximaal 10% bedragen van de totale subsidie. De richtbedragen in dit beleidskader zijn daarop gebaseerd. Dit bedrag is inclusief de eerder gereserveerde middelen voor de Nieuwe Kerk ten hoogte van € 0,2 mln. die ongeoormerkt worden overgeheveld naar het Mondriaan Fonds, maar exclusief de eerder gereserveerde middelen voor NINSEE. Daarover zal ik op een later moment een besluit nemen.

In aanvulling op de bedragen die in het kader worden genoemd stel ik per jaar € 1,8 mln. uit het OCW-aandeel van de HGIS-middelen cultuur beschikbaar voor programma's gericht op marktverruiming. U kunt voor de periode 2013-2016 voorstellen voor dergelijke programma's in uw beleidsplan opnemen. Ik vraag u waar mogelijk gezamenlijk aanvragen in te dienen en oog te hebben voor focuslanden. De Raad voor Cultuur zal worden gevraagd over deze voorstellen een advies uit te brengen. Mijn besluit hierover neem ik mee in de beschikkingen.

3. Instrumentarium

Ik verwacht van het Mondriaan Fonds dat het zijn huidige instrumentarium hervormt om te komen tot een meer investeringsgerichte aanpak. Gezien de bovengenoemde doelstellingen zal het instrumentarium ook meer vraaggestuurd moeten zijn. Een verschuiving van budgetten voor individuele subsidies naar productiesubsidies via instellingen is hiervoor wellicht een oplossing. Ook zou een sterkere betrokkenheid van 'afnemers' mogelijkheden kunnen bieden. Binnen het afname instrumentarium dient echter de positie van de kunstenaar een blijvend aandachtspunt te zijn. Bij ondersteuning van projecten blijft externe financiering van groot belang. Nu al financiert de Mondriaan Stichting bij een aantal regelingen niet meer dan 40% van de kosten van een project. Ik vraag het fonds te onderzoeken of het de aanjagende functie nog kan versterken en uit te gaan van een hoger aandeel van andere partijen. Graag wil ik in het beleidsplan per regeling terugzien welke norm wordt gehanteerd.

Om een helder onderscheid tussen de basisinfrastructuur en het fonds te houden, zal het fonds ook in de toekomst geen instellingssubsidies verstrekken aan presentatie-instellingen. Het doel van het fonds is de dynamiek in de cultuursector te bevorderen door middel van projectsubsidies. Instellingen in de basisinfrastructuur kunnen geen aanvragen indienen bij de fondsen, met uitzondering voor:

- De aankoopregeling voor aankopen van nationaal belang;
- De WBC-regeling voor restauratieaanvragen
- De projectenregeling voor incidentele activiteiten met een bijzonder karakter die zich duidelijk onderscheiden, een meerwaarde bieden tegenover het bestaande aanbod en een relatie leggen met de samenleving; slechts indien sprake is van uitzonderlijke kwaliteit en de potentie om een groot publiek te bereiken.

Het fonds zal geen tijdschriften meer subsidiëren.

Doel 1: stimuleren talentontwikkeling, toonaangevend aanbod en versterking aanbod-afname (€8,5 - €9,5 mln.)

Ik geef het fonds de opdracht om de stipendia om te vormen. De huidige subsidies met het karakter van een inkomensvoorziening worden stopgezet. Zowel de startstipendia voor pas afgestudeerde beeldend kunstenaars, als stipendia voor bewezen talent en werkbudgetten moeten worden omgevormd tot subsidies waarmee ondernemerschap gestimuleerd wordt en voorwaarden worden gesteld aan de presentatie van werk. De regelingen moeten meer vraaggestuurd worden opgezet en ingericht, door betrokkenheid van hedendaagse kunstmusea, galeries, presentatie-instellingen, erfgoedinstellingen of andere podia. Bovendien vraag ik het fonds de mogelijkheden te onderzoeken naar terugvloeiing van subsidiemiddelen indien sprake is van financieel succes.

Het aantal startstipendia voor pas afgestudeerde beeldend kunstenaars wordt teruggebracht van 75 naar 50 per jaar. Daarmee is voor 10% van de ca. 500 jaarlijkse alumni op het gebied van de autonome beeldende kunst een subsidie beschikbaar (€ 0,9 mln.).

De Prix de Rome voor jong talent op het gebied van beeldende kunst en architectuur breng ik onder bij het gefuseerde fonds voor beeldende kunst en erfgoed, om de samenhang in de activiteiten op het gebied van talentontwikkeling te waarborgen. Voor het onderdeel architectuur verzoek ik u samen te werken met het Fonds Creatieve Industrie. De huidige prijzen van de fondsen dienen te worden afgebouwd, zodat het budget hiervoor kan worden ingezet voor de Prix de Rome (€ 0,24 mln.).

Voor bewezen talent heeft het Rijk slechts een beperkte verantwoordelijkheid en kies ik voor de top. Evenals de startstipendia dient het huidige instrumentarium hiervoor (werkbudgetten en basisstipendia) te worden omgevormd. Het budget hiervoor zal worden verlaagd naar € 5 mln. Daarnaast zal het fonds een 50 tal beurzen beschikbaar stellen, waarmee kunstenaars met bewezen talent zelf diensten op het gebied van praktijkverdieping of nascholing in kunnen kopen, eventueel ook buiten de landsgrenzen.

De huidige instrumenten van het Fonds BKVB om in het buitenland ervaring op te doen blijven belangrijk. Ik verzoek het fonds het instrumentarium op gebied van internationalisering van de fuserende instellingen meer op elkaar af te stemmen en ook hierbij de versterking van de relatie aanbod-afname te bevorderen. Hierdoor kunnen verschuivingen in het budget plaatsvinden. Indien dit het geval is vraag ik u deze ter accordering aan mij voor te leggen.

Doel 2: stimuleren opdrachtgeverschap (€2 mln.)

Voor de productie van kunst en de vergroting van het draagvlak is ook het opdrachtgeverschap van groot belang. Dit moet worden gestimuleerd. Het Fonds BKVB heeft hiermee al een stap gezet door de invoering van de zogenaamde *matching grants*, waarmee opdrachtgevers uit het bedrijfsleven en publieke domeinen buiten de cultuursector gestimuleerd worden om opdrachten te geven aan beeldend kunstenaars om een specifiek werk te maken. Ik vraag het Mondriaan Fonds zijn beleid op dit gebied verder te ontwikkelen en uit te breiden (€ 2 mln.).

Doel 3: het stimuleren van vernieuwing op het gebied van de presentatie van beeldende kunst en cultureel erfgoed en het mogelijk maken van toonaangevende tentoonstellingen van presentatie-instellingen, hedendaagse kunstmusea en erfgoedinstellingen. (€ 9 mln.)

Ik kies ervoor het budget voor de project- en programmeringregelingen te behouden voor presentaties en tentoonstellingen die inhoudelijk een duidelijke meerwaarde hebben ten opzichte van al bestaand aanbod en waarbij publieksbereik een belangrijke rol speelt. Juist de vernieuwing van presentatievormen om beeldende kunst en cultureel erfgoed toegankelijker te maken voor een groot publiek moet hierbij gestimuleerd worden. Ik vraag het fonds het budget hiervoor met een derde terug te brengen van €9 naar € 6 mln en te bezien of het huidige instrumentarium voldoet.

Het bevorderen van deskundigheid en de ontwikkeling van projecten (ontwikkelkosten) vind ik een taak van de sector zelf en ik stel hiervoor dan ook geen middelen meer beschikbaar in de periode 2013-2016.

Het aankoopfonds van de Mondriaan Stichting werkt als katalysator en is een goed voorbeeld van publiek-private samenwerking. Dit wil ik blijvend stimuleren. Ik vraag het fonds het aankoopfonds te behouden, maar het budget ervoor te verlagen naar € 3 mln.

Doel 4: presenteren en promoten van Nederlandse beeldende kunst en cultureel erfgoed in het buitenland en internationale beeldende kunst en cultureel erfgoed in Nederland (€1,5 mln.)

Ik vind internationalisering van groot belang. Taken op het gebied van de internationale promotie van beeldende kunst en erfgoed blijven daarom behouden. Daarnaast vraag ik het fonds om een statelijke biënnale te blijven organiseren (€ 1,5 mln.).

Wel vraagt het promotiebeleid om een focus op een beperkt aantal landen en een beperkt aantal internationale kunstbeurzen. Marktverruiming is hierbij het uitgangspunt. Bovendien kan winst geboekt worden door de overlap tussen de huidige instrumenten van de verschillende fondsen te beperken en samenhang te bevorderen. Hierdoor kunnen verschuivingen in het budget plaatsvinden. Indien dit het geval is vraag ik u deze ter accordering aan mij voor te leggen.

Doel 5: stimuleren van het kopen van beeldende kunst door bedrijven en particulieren (€0,85 mln.)

De Kunstkoopregeling voor particulieren blijft voorlopig behouden. Het beleid van het fonds dient er echter op gericht te zijn dat de markt deze rol in de toekomst zelf vervult (€0,85 mln). U heeft aangegeven de Kunstkoopregeling in 2012 te evalueren. Ik zie de resultaten met belangstelling tegemoet.

	Huidig budget	Budget 2013-2016
Doel 1		
Startstipendia (bijdrage ter bevordering van artistieke ontwikkeling)	€ 2,5 mln.	€ 5,9 mln.
Basisstipendia en praktijksubsidies (bijdrage ter bevordering van artistieke ontwikkeling)	€ 7,5 mln.	
Bijdragen werkbudget (bijdrage in de kosten van de uitvoering van een artistiek werkplan)	€ 4,1 mln.	
Beurzen voor bewezen talent	-	€ 2,5 mln.
Studiebeurzen	€ 0,4 mln.	-
Publicatiesubsidies	€ 0,6 mln.	-
Bemiddelaarssubsidies	€ 0,7 mln.	-
Pilotprojecten waaronder videoclips, gaming, strips, samenwerking met derden	€ 0,9 mln.	-
Prijzen	€ 0,2 mln.	-
Prix de Rome	-	€ 0,24 mln.
Ateliers buitenland (in samenhang met internationale promotie en presentatie)	€ 1 mln.	€ 0,9 mln.
Doel 3		
Opdrachtgeverschap	€ 0,9 mln.	€ 2 mln.
Doel 4 en 5		
Project- en programmeringssubsidie	€ 9 mln.	€ 6 mln.
Ontwikkelkosten	€ 0,3 mln	-
Aankopen	€ 4 mln.	€ 3 mln.
WBC-regeling	€ 0,2 mln.	€ 0,2 mln.
Doel 6		
Internationale promotie en presentatie (in samenhang met ateliers buitenland)	€ 2,3 mln.	€ 1,5 mln.
Doel 7		
Kunstkoop: bevorderen van aankopen door bedrijven en particulieren	€ 0,85 mln.	€ 0,85 mln.
Totaal excl. max. 10% beheerslasten		€ 23,1 mln.

4. Beoordeling

Ik wil het beoordelingssysteem bij de fondsen verbreden en u vragen de beoordelingscriteria zoveel mogelijk te objectiveren. Deze dienen tevens aan te sluiten bij de criteria van de basisinfrastructuur. Het gaat daarbij om de volgende criteria:

- Artistieke kwaliteit;
- (Inter)nationale betekenis van de activiteiten;

- Aanvullend op bestaand aanbod;
- Publieksbereik;
- Participatie en educatie;
- Ondernemerschap (o.a. eigen inkomstenpercentage);
- Samenwerking en matching met andere publieke en private partijen;
- Geografische spreiding.
- R&D en talentontwikkeling (in dat geval weegt ondernemerschap minder zwaar);

In uw beleidsplan wil ik graag terugzien welke beoordelingsprocedure u hanteert. Ik wil u vragen daarbij per regeling aan te geven hoe u bovenstaande criteria bij de beoordeling meeneemt en weegt.

De verbreding van de beoordelingssystematiek moet ook duidelijk zichtbaar worden in de beoordelingscommissies. Ik wil u vragen aan te geven hoe de profielen van de leden van de beoordelingscommissie aansluiten bij bovenstaande beoordelingscriteria.

5. Prestatie-eisen

Ik wil u vragen in uw beleidsplan voorstellen op te nemen voor jaarlijkse verantwoording aan OCW. Ik vraag u per instrument, regeling of doel de prestatievoornemens te benoemen. Het gaat dan om:

- Verantwoording van de bedrijfsvoering van het fonds;
- Verantwoording van de kwalitatieve prestaties van gesubsidieerde activiteiten;
- Verantwoording van kwantitatieve prestaties van gesubsidieerde activiteiten.

6. Beleidsinformatie

Het ministerie van OCW en de fondsen hebben een gezamenlijk belang aan brede sectorinformatie als input voor beleidsontwikkeling. Ik wil daarom nieuwe afspraken maken met de fondsen over het verzamelen van beleidsinformatie en gegevens ten behoeve van statistiek.

Een aandachtspunt bij deze afspraken is de programmering van verkennend en evaluatief onderzoek. Ik wil u vragen uw voornemens voor onderzoeksprogrammering te specificeren in uw beleidsplan, zowel wat betreft inhoud als proces (onderzoeksbudget en planning).

Daarnaast wil ik afspraken met u maken over de verzameling van sectorinformatie, waaronder de gegevens die door het fonds gebruikt worden voor verantwoording van subsidies zoals hierboven genoemd. Hiertoe wil ik samen met u een informatieprotocol opstellen met te verzamelen gegevens van gesubsidieerde instellingen. Deze informatieprotocol(len) worden als bijlage opgenomen bij de beschikking aan het fonds.

7. Planning

Op basis van bovenstaande wil ik u vragen voor 1 november 2011 de regeling voor meerjarige activiteitsubsidies ter goedkeuring aan mij voor te leggen, zodat de aanvraagprocedure bij het nieuwe fonds aansluit op die van de basisinfrastructuur.

Ik vraag u voor 1 februari 2012 het beleidsplan in te dienen bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur, Wetenschap. Dit wordt vervolgens aan de Raad voor Cultuur verstuurd, zodat de plannen van de fondsen kunnen worden meegenomen in het advies over het totale cultuurstelsel. Mogelijk worden er specifieke vragen over de fondsen opgenomen in de adviesaanvraag.

Op Prinsjesdag 2012 volgt de officiële beschikking. Hierin worden de prestatie-afspraken, die op basis van het beleidsplan worden opgesteld, vastgelegd.